

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410010 Stiby backe

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Ingegerd Erlandsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410010 Stiby backe**

Kommun: Sölvesborg

Områdets totala areal: 119,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-11-07

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Statligt

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

4030 - Torra hedar

5130 - Enbuskmarker

9070 - Trädklädd betesmark

9160 - Näringsrik ekskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Området bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv.

I Stiby backe är de prioriterade bevarandevärdena skogsmarker med ädellövskog och sumpskog, naturbetesmarker med hed- och gräsmarker samt hållmarker. De biologiska bevarandevärdena är framför allt knutna till avenbokar och grova ekar med flera ädellövträd, senvuxna och gamla träd, håll- och boträd, döende och död ved och till välbetade gräsmarker med artrik flora.

Området är ett representativt exempel på Listerlandets restbergslandskap. Det utgörs av ett uppstickande restberg med en platå omgivet av slättområden, där skogsmarker med ädellövskogar, liksom hållmarker och naturliga fodermarker har stor betydelse för områdets biologiska mångfald av naturtyper, ekosystem och arter.

Beskrivning av området

Stiby backe är beläget på Listerlandet i sydvästra Blekinge och sammanfaller nästan helt med naturreservatet Stiby backe. Stiby backe har fått sitt namn efter ett 70 meter högt restberg av prekambriskt urberg, som ligger centralt i området. Landskapet fick sin nuvarande form under den senaste istiden och kring restberget har formats en drumlin. På krönet går berghällar i dagen. I öster sluttar marken ganska brant och terrängen är bitvis blockrik. Inte långt från toppen finns gravhögar från bronsåldern och det finns en koleragravplats. Rester efter stenbrott är synliga i terrängen. Markhistoriskt har området tillhört såväl inägomark med åkrar som utmark, det vill säga betesmark, med eller utan träd. Idag täcks bergets sluttningar och omgivningar av naturbetesmarker och ädellövskogar med naturskogskvalitéer. I området finns också inslag av vallodling. Lövskogar med bok och avenbok, där murgröna slingrar runt stammarna, omväxlar med ekhagmarker och torrängar. Den stora variationen av naturtyper inom reservatet gör att djur- och växtliv är ovanligt rika.

Både naturbetesmarkerna och ädellövskogen i Stiby backe hyser en intressant och artrik flora. Naturbetesmarkerna varierar från öppna torra hedar till trädklädd betesmark. De öppna betesmarkerna ligger dels uppe på en platå, dels nedanför berget. I de öppna betesmarkerna finns till stora delar en typisk torrängsflora med hävdpräglade arter som exempelvis hedblomster, vårtåtel, fårsvingel, backtimjan, backnejlika, borsttåtel och vårstarr. Torrängarna är till största delen öppna men här och var kommer uppslag av bland annat vildrosarter, till exempel den rödlistade flikrosen (nära hotad). Buskskiktet utgörs förutom av vildrosarter huvudsakligen av hassel, slån, kaprifol och björnbär. I de öppna, bitvis sandiga betesmarkerna finns en intressant dyngbaggsfauna, med rödlistade arter som exempelvis månhornsbagge (sårbar).

På höjdryggen i områdets centrala del finns enbuskmarker på stenbunden mark med tunt jordtäckte och en del hållmarker. Träd- och buskskiktet är bitvis tätt och domineras av enbuskar med inslag av bland annat tall, ek och nyponros. Kärlväxtfloran domineras av torktåliga växter. I de trädklädda hagmarkerna domineras trädsiktet av ek med inslag av andra lövträd, exempelvis björk. Det finns ganska grova solbelysta ekar. Oxtungsvamp är en signalart som växer på gamla rötade ekar. En del grov, död ved finns också. Buskskiktet domineras av hassel. Värden knutna till områden med lång kontinuitet av hassel indikeras av bland annat svamparna hasselticka och läderskål som är signalarter. I fältsiktet växer betespräglade gräsmarksarter, exempelvis backsippa, midsommarblomster och småjungfrukam på partier med större ljusinsläpp. I övrigt är fältsiktet glest och floran mer lundartad.

Delar av den näringsrika ädellövskogen vid restbergets fot utgörs av nästan rena bestånd av avenbok, medan andra delar är ekdominerade med varierande inslag av bok, avenbok och andra lövträdsarter. Naturskogskvalitéer finns i form av gamla eller grova träd och död ved. Buskskiktet utgörs av bland annat hasselbuketter, murgröna och föryngring av lövträd. Fältsiktet är örtrikt med riklig vårblooming. Den slutna och halvöppna ädellövskogen domineras av vårblommande arter som vit-, blå- och gulsippa, små- och sloknunneört och svalört. I skogen förekommer nästrot, en ganska ovanliga orkidé som saknar klorofyll. Det finns fuktiga partier och hålor som tidvis är vattenfyllda. En del av ädellövskogen är obetad, andra delar betas extensivt. På platser där den betade skogen successivt övergår i naturbetesmark med visst träd- och buskskikt finns välutvecklade bryn. Dessa finns även kring öppna hedmarker. I området finns också ett mindre parti med planterad, gles tallskog med buskskikt av en.

Fågelfaunan är artrik i Stiby backe och tre fågelarter som är listade i EU's fågeldirektiv har observerats där. Det är törnskata, även rödlistad (nära hotad), spillkråka och trädlärka. På rödlistan finns även mindre hackspett och sånglärka (nära hotade). Det förekommer ett rikt småfågelliv med trädlärka, näktergal och ett stort antal sångare, bland annat höksångare. Bland fågelfaunan märks dels arter med behov av öppna marker, såsom sånglärka och dels arter som behöver öppen mark i anslutning till löv- eller tallskog, till exempel gulspurv. Gles tallskog i anslutning till öppen betesmark är en biotop som trädlärkan uppskattar, medan törnskan trivs i halvt igenvuxna enbuskmarker.

Vad kan påverka negativt

Betesmarker:

Områdets torra hedar, trädklädda betesmarker och enbuskmarker är skyddade mot bland annat markexploatering genom naturreservatsföreskrifter. Följande faktorer regleras inte genom reservatsföreskrifterna och kan påverka naturtypen negativt:

- Upphörd, felaktig eller otillräcklig hävd, exempelvis minskat eller upphört bete eller bristande buskröjning, leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Fårbete kan anses vara ett hot i vissa delar, då bland annat den för området typiska arten backsippa påverkas negativt av fårbete. Till skillnad från nötboskap och hästar äter får backsippplantor. Fåren är också för lätta för att i någon större utsträckning ge upphov till de markblottor, som behövs för att nya backsippplantor ska kunna etablera sig.
- Övergödning genom till exempel tillskottutfodring av betesdjuren, vilket indirekt ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Avmaskning av betesdjuren under eller strax före betessläpp, med avmaskningsmedel som kan vara skadligt för områdets insektsfauna.

Ädellövskog:

- Fragmentering i form av avverkning av angränsande ädellövskogar leder till minskad kontakt mellan ädellövskogsområden, brist på genflöde mellan populationer samt kanteffekter. Alltför produktionsinriktat skogsbruk i angränsande ädellövskog kan också ge dessa effekter, genom att omgivande skog då kan komma att sakna naturskogsvärden som gamla, grova träd, död ved och mulmhål.
- Plantering av främmande trädslag, till exempel lärk och sykomorlön i anslutning till objektet. Plantering av gran i anslutning till objektet är också olämpligt, då gran lätt frösår sig och dessutom påverkar markstatusen negativt.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området:

- Området är avsatt som naturreservat sedan 1971 och skyddas enligt 7 kap 4-8 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens fri- och skyldigheter samt markägarens och nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Blekinge län.
- Beslutet med föreskrifter samt skötselplanen reviderades 2014 för att reservatsskyddet bättre ska kunna möta hoten inom området. Samtidigt utökades reservatet med 3 ha gräs- och skogsmark i sydost, ägd av Naturvårdsverket. Denna del ingår i nuläget inte i Natura 2000-området.
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000-2006 finns på delar av området.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

4030 - Torra hedar

Areal: 11,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Stiby backe ligger de torra hedarna nedanför eller mot foten av sluttningarna på restberget och jorden består av svallad morän samt av avlagringar av sand och mo. Naturtypen består av mestadels torra och öppna marker med hävdpräglad vegetation och med arter som exempelvis vårtåtel, fårsvingel, backtimjan, backnejlika, borsttåtel, blåmunkar, gulmåra, blekarv och vårstarr. Enstaka träd och buskar förekommer. I de öppna, bitvis sandiga betesmarkerna finns också en intressant dyngbaggsfauna, med rödlistade arter som månhornsbagge, hårdyngbagge och krokhorndyvel (sårbara), samt rakhornadyvel, humlekortvinge och heddyngbagge (nära hotade).

Bevarandemål

Områdets torra hedar ska vara minst 11,8 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdad och starkt präglad av bete, vilket innebär att vegetationen vid betessäsongens slut ska vara ordentligt nedbetad. Även torra partier ska vara välhävdade. Betessläppet bör ske i mitten på maj (med viss modifikation beroende på årsmån) och betesperioden bör vara så lång som möjligt (dock inte längre än till december). Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som vårtåtel, backtimjan och backnejlika. Gräsmarken ska vara öppen med spridda hagmarksträd, enbuskar och andra buskage i mindre sammanhållna grupper och med artrika brynmiljöer. Stenmurar och andra kulturspår ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem. Träd, buskar, sly eller ohävdsarter, och som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Marken ska ha ett luckert vegetationstäckande och ha ett påtagligt inslag av blottade sandytor. Det ska finnas en artrik fauna av dynglevande skalbaggar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

5130 - Enbuskmarker

Areal: 4,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Enbuskmarkerna är belägna på höjdryggen i områdets centrala del. Marken är stenbunden och jordtäcket är tunt med en del hållmark. Träd- och buskskiktet, som bitvis är tätt, domineras av enbuskar. Tall, ek, rönn, björk, oxel och nyponros förekommer också. Kärlväxtfloran domineras av torktåliga växter.

Bevarandemål

Områdets enbuskmarker ska vara minst 4,3 hektar. Gräsmarkerna ska vara välhävdade och präglade av bete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter. Gräsmarken ska vara öppen med spridda buskar eller låga, breda och förhållandevis glesa snår. I övrigt ska ett begränsat inslag av värdefulla träd och buskar finnas som ek, tall, rönn och oxel. Förekomsten av träd, buskar, sly eller ohävdsarter och som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt till gott. Väl avvägda naturvårdsröjningar behöver genomföras för att glesa ut buskskiktet som är för tätt i vissa områden.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 12,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Inom Stiby backe utgörs naturtypen främst av trädklädda hagmarker på torr till frisk mark med växlande näringshalt. Trädskiktet domineras av ek med inslag av andra lövträd, bland annat björk. Murgröna förekommer både marktäckande och klättrande upp i träd. I Stiby backe finns en del grova och ganska grova solbelysta ekar, som är speciellt värdefulla eftersom grova ekar i regel är artrika vad gäller lavar, svampar och evertebrater. En del grov, död ved finns också, vilket gynnar bland annat insekter. Buskskiktet domineras av hassel. I fältskiktet växer betespräglade gräsmarksarter, exempelvis backsippa, midsommarblomster och småjungfrukam, på partier med större ljusinsläpp. I övrigt är fältskiktet glest och floran mer lundartad. Om våren växer i områden med rikare mark sloknunneört och blåsippa, medan fattigare delar domineras av vitsippa.

Bevarandemål

Arealen trädklädda betesmark ska vara minsta 12,3 hektar. Bete ska påverka områdets dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och föringring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat med inslag av grova ekar. Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter, främst hassel. Det ska finnas liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett måttligt inslag genom en variation mellan täta respektive öppna delar, samt bryn. Blommande och bärande buskar och träd, som hagtorn, rosor och slån, ska finnas i solexponerat läge. Jätteträd och efterträdare till dessa ska stå fritt med solexponerade stammar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt. För närvarande är träd- och buskskiktet för tätt och inslaget av grov, död ved för lågt. Kontinuitet i trädskiktet och inslag av större och äldre ekar, samt fortsatt hävd ger förutsättningar för återställande av strukturer och funktioner.

9160 - Näringsrik ekskog

Areal: 28,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den näringsrika ädellövskogen växer på slutningen och nedanför restberget. Delar av skogen utgörs av nästan rena bestånd av avenbok, medan andra delar är ekdominerade med varierande inslag av bok, avenbok och andra lövträdsarter som al, björk, körsbär och vildapel. Historiskt har här varit betade utmarksskogar, troligen ganska öppna betesmarker med fristående större ädellövträd, som sedan fått växa igen. Det finns en del stora, gamla ekar och bokar i trädkiktet, medan flertalet träd är yngre än 100 år. Buskskiktet utgörs av bland annat hassel, murgröna, fläder, björnbär, enstaka hagtornsbuskar och föryngring av lövträd. Föryngringen av ek är sparsam. Murgröna förekommer både marktäckande och klättrande upp i träd och även kaprifol klättrar i träden. Det finns områden med hasselbuketter. Det är sällsynt med hålträd och mulmträd. Skogen innehåller ganska mycket stående död ved, både grov och klen, medan liggande död ved förekommer mera sparsamt.

Fältskiktet är örtrikt med riklig vårblooming. Den slutna och halvöppna ädellövskogen domineras av vårblomande arter som vit-, blå- och gulsippa, små- och sloknunneört, vårlök, svalört och violer. Senare kommer typiska ädellövskogsväxter som skogsbingel och buskstjärnblomma. Bottenskikt saknas eller utgörs av ett mycket glest mosstäck med till exempel praktstjärnmossa, cypressfläta och björnmossa. Det förekommer hålor som tidvis är vattenfyllda och fuktiga partier där det växer gott om skavfräken.

Bevarandemål

Arealen näringsrik ekskog ska vara minst 28,6 hektar. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare till ek. Det ska finnas död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddelar och gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska förekomma genom en mosaik av täta respektive öppna och glest beskogade delar. Gran, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Det ska finnas typiska kärlväxtarter som buskstjärnblomma, murgröna, gulsippa, hassel och blåsippa. Typiska arter av lavar ska förekomma.

Bevarandetillstånd

Bevarandestatusen bedöms vara god. Med tiden kommer den sannolikt att bli mycket god, efterhand som naturskogskvalitéerna ökar. Framförallt skulle naturtypen gynnas av fler riktigt gamla träd och mer död ved.

Dokumentation

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen, www.artportalen.se (uttag 2016-10-07).
- Jordbruksverket 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>.
- Länsstyrelsen i Blekinge län, 2002. Större vattensalamander (*Triturus cristatus*). Opublicerad rapport med diarienummer 511-2346-00.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län. 2014. Nytt reservatsbeslut och skötselplan för naturreservatet Stiby backe: Beslut om ändring och utvidgning av naturreservatet Stiby backe i Sölvesborgs kommun 2014-12-17.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Rikets allmänna kartverk 1915-1919. Häradsekonomiska kartan. Digitalt material © Lantmäteriet. www.lantmateriet.se.
- Trädportalen, www.tradportalen.se (uttag 2016-09-28)

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

Natura 2000 - SE0410010 Stiby Backe

